

De politieke en sociale polarisering, die de Spaanse regering onder leiding van de Partido Popular, wilde uitlokken in de hele Europese Unie om haar conservatieve partners in Europa electoraal een duw in de rug te geven, heeft haar vruchten afgeworpen. In Portugal werden de verkiezingen glansrijk gewonnen door de PDS. In Frankrijk danst Chirac op het politieke kadaver van Lionel Jospin en stelt hij zich voor als redder van de Vijfde Republiek tegenover de opkomende fascist Le Pen. In Duitsland ziet Schröder zijn kansen om de verkiezingen te winnen dag na dag afnemen en wordt hij geconfronteerd met een algemene staking van de IG Metall. De groeiende onenigheid die de koers van Aznar opwekt tussen de Europese lidstaten maakt echter dat het Spaanse voorzitterschap op heel wat punten een mislukking werd. Nu wordt het uitkijken naar de aangekondigde algemene staking van de Spaanse vakbonden aan de vooravond van de top van Sevilla.

Europa maakt een ruk naar rechts door. Deze verrechtsing heeft twee belangrijke oorzaken. Ten eerste is er de aansluiting van de sociaal-democratie bij de neoliberale programma's. Ten tweede is er het neoliberale offensief dat sinds een tiental jaren wordt opgedrongen aan de Europese lidstaten vanuit de Europese instellingen.

De sociale basis van de sociaal-democraten laat zich echter niet zo makkelijk om de tuin leiden en lijkt in de meeste Europese landen best wel het gevaar in te zien dat uitgaat van de opkomst van rechts en reactionair populisme in Oostenrijk, Italië, Frankrijk en Groot-Brittannië.

ooral in Zuidelijk Europa merken we dat het rechtse offensief gecounterd wordt door een verzet, dat zowel qua vormen als qua inhoud, onverhoopte dimensies aanneemt. Dat verzet wordt geboden vanuit de vakbonden alsook vanuit de andersglobaliseringsbeweging. Die laatste liet zich uiterst krachtig zien tijdens de tops van Barcelona en Madrid, maar ook tijdens de recente algemene staking in Italië. Bovendien heeft de overwinning van Le Pen tijdens de eerste ronde van de Franse presidentsverkiezingen een enorme radicalisering en verzet op gang gebracht in Frankrijk. Op één mei hebben we massale mobilisaties vanuit de radicaliserende milieus meegemaakt, niet enkel in Parijs maar ook in Milaan, Londen, Berlijn, Lissabon en Madrid. In een aantal landen neemt de andersglobaliseringsbeweging zonder meer een massakarakter aan.

De syndicale beweging, die eindelijk een Europese 'zichtbaarheid' heeft gekregen tijdens de Europese tops van Nice, Brussel en Barcelona, voert nu de betogingen aan tegen de hervormingen van de arbeidsmarkt: in Italië slaagde de CGIL erin om méér dan één miljoen mensen op straat te brengen tijdens de algemene staking; tijdens de eerste algemene staking sinds zeven jaar in Duitsland roept de IG-Metall op voor een loonsverhoging van 6,5%; in Spanje ten slotte roepen de vakbonden CCOO en UGT terug op voor een algemene staking op 20 juni, nadat ze jarenlang elke mobilisatie hebben afgezworen en zich louter nog bezighielden met onderhandelen met de PP-regering. De staking vindt plaats aan de vooravond van de top van Sevilla.

De sociaal-democratie is de grootste verliezer in de huidige situatie. De neoliberale programma's die ze heeft opgelegd, hebben de arbeidersklasse verdeeld en deze verdeeldheid breekt op haar beurt de hegemonie waarover de sociaal-democratie totnogtoe beschikte. Ook de groenen en de communistische partijen delen in een aantal landen in de klappen.

Het resultaat daarvan is dat de ineensstorting en de herschikkingen binnen linkerzijde momenteel erg belangrijk zijn. De Franse groenen mogen dan misschien wel hun positie hebben kunnen handhaven, het lijkt vast te staan dat de Duitse Grünen voor hetere vuren staan. De PCF is in elkaar gezakt, terwijl Rifondazione in Italië net een stevige verlinksing doormaakt en zich tijdens het laatste congres niet enkel temidden van de andersglobaliseringsbeweging heeft geplaatst ('midden de mensen', waarom niet?) maar ook definitief gebroken heeft met haar stalinistische traditie en de rechtse koers van Togliatti.

In Portugal was het Links Blok de enige linkse kracht die vooruitgang heeft geboekt. In Frankrijk behalen twee trotskistische organisaties vandaag samen 10% van de stemmen. In Engeland verdrievoudigde de Socialist Alliance haar stemmenaantal, hoewel haar invloed natuurlijk onvergelijkbaar is met die van de trotskisten in Frankrijk.

De sociale krachtsverhoudingen worden dus momenteel in heel Europa hertekend, via een hele reeks van sociale conflicten waarvan de gevolgen nu nog niet helemaal zichtbaar zijn. Ook de politieke kaart, inbegrepen het electorale niveau, wordt dus hertekend als gevolg van deze sociale polarisering. De politieke cyclus die geopend werd in 1995 is afgerond en we staan enkel nog maar aan het begin van een nieuwe.

Méér Europa?

Het is tegen deze achtergrond dat we het Spaans voorzitterschap van de Europese Unie moeten evalueren. De politiek van “neoliberale modernisering”, die werd aangevat tijdens de top van Barcelona vereist een besliste actie en een brede consensus vanuit de Europese top. Maar die noodzakelijke eenheid werd net bedreigd door het voorzitterschap van Aznar en zijn standpunten in een heel aantal sleuteldossiers.

Tijdens de vergadering van de ministers van Energie van de Europese Unie stelde Europees Commissaris voor de Concurrentie Loyola de Palacio, politieke vriendin van Aznar, hetvolgende: “We moeten kiezen: ofwel voeren we Kyoto uit en behouden we kernenergie, ofwel laten we Kyoto vallen. Zo Simpel ligt dat.” Zo simpel ligt dat dus niet voor een aantal groene partijen die in regeringen zetelen en zoals in Duitsland maatregelen willen nemen om Kyoto uit te voeren en tegelijkertijd de sluiting van de kerncentrales aankondigen (zij het dan met een enorme vertraging, tegen 2012).

Onmiddellijk daarna reageerde de Europese commissaris voor milieu Margot Wallström om haar Spaanse ambtsgenote tegen te spreken: “Ik ben het helemaal niet eens met u, mevrouw de Palacio, om de doelstellingen van Kyoto te halen hoeven we het aandeel van kernenergie helemaal niet op te trekken. We mogen de burgers niet de keuze laten tussen klimaatwijziging of nucleaire energie, dat is voor niets nodig. Met de oprichting van een eenheidsmarkt voor de energie in Europ, zeker als dat dan nog eens gepaard gaat met de privatisering van de Franse maatschappij EDF, die 75 procent van de nucleaire energie in Europa produceert, begeven we ons op glad ijs.”

Dezelfde onenigheid kwam naar boven tijdens de gemeenschappelijke top van de Europese Unie en de Verenigde Staten. Voor Aznar stond de te volgen koers vast. Hij besliste dat er een “versterking van de strategische relaties met de Verenigde Staten moest komen”. Een delicate kwestie op een moment waarop beide partners op het randje van een handelsoorlog staan. De Amerikaanse beslissing om de importtaksen op staal op te trekken met 30 procent alsook de nieuwe wet op de landbouwsubsidies die het Amerikaanse Congres goedkeurde en die leidt tot een subsidieverhoging van zomaar even 80 procent, heeft bij de Europese commissie kwaad bloed gezet. Die commissie stapte met een klacht naar de Wereld Handelsorganisatie en dreigt nu met tegensacties, zoals de verhoging van 100 procent van de importtaksen voor Amerikaanse importvolumes van 377 miljoen euro.

De beslissing van het Amerikaanse Congres om de landbouwsubsidies op te trekken verwijst de onderhandelingen die hier rond werden opgestart tijdens de top van de Wereld Handelorganisatie in Doha de facto naar de prullenbak. Het betekent niet minder dan het einde van de alliantie tussen de Verenigde Staten en de Europese Unie op dit domein. Maar de Verenigde Staten weten ook dat er hierover geen eensgezindheid bestaat binnen de Europese Unie, en ze spelen daar op in. Vooral Duitsland, Zweden en Groot-Brittannië vrezen dat de Amerikaanse maatregel zware gevolgen zal hebben voor hun export, wat overigens de recessie in Europa nog zou kunnen doen versterken.

Voorts merken we ook heel wat onderlinge onenigheid rond de juridische kant van de samenwerking

Contributed by G. Buster
vrijdag, 14 juni 2002 -

met de VS. Het akkoord dat Aznar voorbereid had rond de 'versterkte relatie' met de VS, bevatte op dat vlak punten die het uiteindelijk niet gehaald hebben. Toen Aznar op bezoek ging in Washington kreeg hij al een mandaat om in geen geval akkoorden te sluiten met de Verenigde Staten rond uitleveringen, mochten die leiden tot de toepassing van de doodstraf. Maar het ging verder dan dat. Een aantal Europese lidstaten wilden zelfs weigeren om strafrechtelijke informatie uit te wisselen met de VS, mocht ook die informatie kunnen leiden tot de toepassing van de doodstraf.

Voorts vallen er nog heel wat andere voorbeelden aan te halen, die illustreren op welke wijze de noodzakelijke consensus is gebarsten onder het Spaans voorzitterschap, ondermeer op het vlak van het Stabiliteitspact, de Europese landbouwpolitiek of de visvangst.

Het Spaans voorzitterschap evalueren

Naast de lange rij van moeilijkheden en spanningen, die te wijten zijn aan de onbekwaamheid van de Spaanse PP-regering, zijn er nog andere moeilijkheden die eerder een algemener karakter hebben en dus niet onmiddellijk met Aznar en Co te maken hebben. De top van de EU en de mediterrane landen kwam er op een verschrikkelijk moment, toen Sharon de aanval inzette tegen Palestina. Maar het toonde ook een machteloos Europa dat slechts toekeek toen de systematische en gewilde vernietiging plaatsvond van heel de infrastructuur, de economie, het onderwijs, de gezondheidszorg van Palestina. Sharon wees simpelweg de besprekingen met EU-vertegenwoordigers Piqué, Aznar en Solana af en weigerde hen een ontmoeting te hebben met Yasser Arafat (en dit in tegenstelling tot Collin Powell, die een tijd later wel toegang kreeg tot Ramallah). De positie van de Europese Unie in dit internationale conflict kwam voor henzelf over als een vernedering, die ze niet licht zullen vergeten.

Voorts was er de gemeenschappelijke top van de EU en Latijns-Amerika. Die top had tot doel om nauwere banden te smeden met de Mercosul en Mexico. Maar ook daar kwamen ernstige interne meningsverschillen naar boven, ondermeer over het Colombia-plan of over Argentinië dat in feite het levende bewijs is van het failliet van de neoliberale politiek. Voorts bracht ook de erkenning van de staatsgreep door het patronaat en een gedeelte van leger in Venezuela, gericht tegen president Chavez veel onenigheid mee.

Wat staat er nog op het programma tijdens de Europese top van Sevilla? Eén van de centrale punten is de hervorming van de Europese arbeidsmarkt. Maar net op dat vlak zal het toch wel moeilijk zijn voor de Europese top om helemaal geen rekening te houden met de Italiaanse algemene staking en de monsterbetoging van Rome alsook met de algemene staking van Duitsland. Als nu ook nog aan de vooravond van de top van Sevilla de aangekondigde algemene staking van de CCOO en de UGT een succes wordt, dan zal het Spaans voorzitterschap ongetwijfeld de geschiedenis ingaan als een voorbeeld van hoe je het niet moet aanpakken als voorzitter van de Unie.

Nu al staat vast dat Aznar zelf aan het einde van de rit zal spreken over een 'overwinning'. Wat kan Aznar dan zoals voorleggen? Ten eerste voerde hij natuurlijk wel een persoonlijke anti-terreur campagne, die ertoe heeft geleid dat de lijst van terroristische organisaties in Europa drastisch uitgebreid werd. Voorts is er de verhoging van het budget van Europol van 50 procent (opgetrokken tot 51,6 miljoen euro) alsook de uitbreiding van haar personeelsbestand. Toch ook maar vermelden dat dit werd doorgevoerd zonder de minste controle van het Europees Parlement. Tot slot was er het voorstel om een begin te maken van een gemeenschappelijke Europese bewapeningspolitiek en zette de Europese Conventie haar eerste stapjes (hoewel er ook daar heel wat intern gekibbel aan de gang is).

Het bilan van het Spaanse voorzitterschap is dus mager, maar het toont tegelijkertijd de politieke prioriteiten voor de conservatieve rechterzijde sinds 11 september: alles draait rond het begrip veiligheid, of beter het onveiligheidsgevoel. De rechterzijde plakt gezichten op die onveiligheid: de terrorist, de migrant, de syndicale militant, de antikapitalistische betoger... Op die manier worden de echte oorzaken van de huidige onzekerheid, de neoliberale politiek, de werkloosheid, de

economische recessie, handig gemaskeerd.

Om hun politiek van 'neoliberale modernisering' vlotjes te kunnen uitvoeren hebben de rechtse Europese regeringen zich voorgenomen om het verzet hiertegen van de vakbonden en de beweging voor een andere globalisering te breken. Ze willen koste wat kost een alliantie tussen beide bewegingen verhinderen en in naam van de strijd tegen het terrorisme en de onveiligheid trachten ze de democratische vrijheden en rechten te beteugelen. Zo wordt een omgeving gecreëerd waarin extreem-rechts het best kan gedijen, een repressief klimaat, een context vol vijanden en een geruïneerde welvaartsstaat.

Sevilla 20-22 juni

De Europese top van Sevilla sluit het Spaanse voorzitterschap van de Unie af. Op de agenda staat er ondermeer de hervorming van de Europese arbeidsmarkt, migratie, de openbare diensten, de pensioenen en de werkzaamheden van de Europese Conventie. Inmiddels ziet het politieke landschap er in Europa heel wat anders uit. In heel Europa merken we immers de opkomst van liberaal en conservatief rechts. Deze politieke hertekening zal ook erg bepalend zijn voor de top van Sevilla. Méér redenen dan ooit voor de Europese sociale bewegingen en de beweging tegen de kapitalistische globalisering om present te zijn in Sevilla.

Het Sociaal Forum van Sevilla (SFS) verzamelt zowat 150 verschillende organisaties en houdt zich bezig met de organisatie van de protesten. Voor 20 juni, de vooravond van de top, kondigen de Spaanse vakbonden een algemenestaking aan. Op die dag roept ook het SFS op tot acties in solidariteit met de stakende werknemers en organiseert het een hele reeks forums en werkgroepen. Op 21 juni wordt er een grote gedecentraliseerde actiedag afgekondigd, verder bouwend op de ervaringen van Barcelona en Madrid. Ook op die dag worden de inhoudelijke activiteiten verdergezet. Op zaterdag 22 juni vindt er om 20.00u een grote unitaire betoging plaats onder de slogan 'Tegen het Europa van het kapitaal, tegen de oorlog'. Er worden 100.000 tot 150.000 actievoerders verwacht. Voor méér info raadpleeg de site: www.forosociasevilla.org.